

România – o țară fără învățători ?

Moto:

Dacă poți citi aceste rânduri,
mulțumeste-i unui învățător!

1. Scurt recurs la istoria școlilor normale – "academiile" care formau învățători

Am considerat necesar să prefațăm acest articol cu "puțină istorie" a învățământului pedagogic preuniversitar românesc, desi suntem convingși că importanța, tradiția în domeniul excelenței, rolul și locul liceelor pedagogice în istoria învățământului preuniversitar pedagogic nu mai trebuie demonstrate, istoria școlilor normale, școli care au pregătit și pregătesc învățători și educatoare, fiind una prestigioasă, cu rădăcini în renumitele *écoles normales* înființate la sfârșit de secol al XVII-lea în Franța și răspândite apoi în întreaga lume. *Ecoles normales* care sunt strămoșii liceelor și colegiilor noastre pedagogice, ai colegiilor universitare și ai facultăților de pedagogie din întreaga lume. Sintagma se mai păstrează în denumirile unor universități din Europa, S.U.A., America Latină și chiar din Asia, în capitala Chinei funcționând și astăzi pretigioasa *Universitas Normalis Pechinum*, universitate fondată în 1902, pe frontispiciul căreia se poate citi (în engleză) următorul motto: *Învață pentru a-i instrui pe alții, acționează pentru a servi drept model pentru toți!*

În spațiul românesc școlile normale s-au înființat în zone și în perioade diferite. Astfel, în Transilvania aceste școli s-au înființat sub emblema renumitelor preparandii la Sibiu, Blaj și Arad. În Țara Românească, în aprilie 1838, patru județe (Buzău, Dolj, Gorj și Mehedinți) răspund inițiativei Eforiei Școalelor, începând pregătirea candidaților ce urmau a deveni învățătorii școlilor sătești. Urmează Moldova, la Iași, unde, în preajma Unirii Principatelor, la Școala Primară Vasiliană de la mănăstirea *Trei Ierarhi* se va organiza un internat pentru tinerii meniți a ajunge învățători sătești. Preocupările pentru înființarea școlii preparandale încep aici din 1853, în martie 1854 întocmindu-se „Proiectul pentru înființarea Institutului preparandal”, proiect care va fi pus în aplicare abia în 1855. Prima denumire a școlii a fost aceea de Școală Preparandală. Titu Maiorescu este cel care a oficializat denumirea de școală normală, în sensul de școală pregătitoare pentru învățători, propunând ca numele școlii să fie Școala Normală/Institutul Pedagogic de la "Trei Ierahii", fiindu-i și primul director și profesor de pedagogie și de metodici și inițiatorul introducerii practicii pedagogice în orarul și în programul obligatoriu al instituției.

După reformele lui Cuza și concomitent cu activitatea mai puțin cunoscută astăzi de pedagog a lui Maiorescu, o contribuție extraordinară a avut-o Spiru Haret, omul care a pus bazele învățământului românesc modern în urmă cu mai bine de 120 de ani.

Într-o țară în care puțină lume știa să scrie și să citească, într-o țară în care analfabetismul era de aproape 80%, Spiru Haret a reușit să impună reforme profunde, să înființeze primele grădinițe și să asigure construirea a 1.980 de școli, girând astfel și profesionalizarea carierei didactice de învățător, un învățător "apostol al neamului", care trebuia să-i învețe nu numai pe copii, ci să facă educație și să "lumineze" și comunitatea din care făcea parte.

Dezvoltarea învățământului românesc după epoca Spiru Haret până la sfârșit de secol XX se va baza în continuare pe rolul și locul acestor școli normale care, sub denumiri și cu durate de școlarizare diferite (6, 5 sau 4 ani) vor consolida tradiția învățământului pedagogic preuniversitar la noi, fiind în continuare, până la "reforma Marga" (1997-2000), sursa instituțională oficială unică pentru calificarea învățătorilor și educatoarelor în România.

2. Școlile normale/liceele pedagogice după "reforma" Marga

După ministeriatul Marga și aproape un deceniu de ezitări și de atribuire de alte roluri liceelor și colegiilor pedagogice (școlarizare în profesii ca instructor-animador, bibliotecar-documentarist, mediator școlar, profesii fără solicitare reală pe piața muncii în România perioadei respective), prin mobilizarea tuturor colegiilor și liceelor pedagogice din țară, constituite în anul 2011 în Asociația Națională a Colegiilor și Liceelor Pedagogice (ANCLP), în mandatul ministerial al dnei Ecaterina Andronescu, prin OUG 92/2012, care a modificat Legea educației naționale din 2011, s-a redat acestor instituții rolul lor tradițional, acela de a forma învățători și educatoare. Astfel că liceele și colegiile pedagogice, existente acum în toate municipiile reședințe de județ din țară, și-au reluat procesul de formare a cadrelor didactice calificate pentru ciclurile preșcolar și primar prin școlarizare cu durata de 4 ani, cu dublă specializare învățători-educatoare. În paralel, la nivel universitar a apărut o nouă specializare și primele promoții de profesori pentru învățământul preprimar și primar cu studii de licență, absolvenți ai facultăților de științe ale educației, specializarea pedagogia învățământului preprimar și primar.

3. Ce prevede forma actuală a proiectului de lege a învățământului preuniversitar, după revizuirea și completarea proiectelor Cîmpeanu

Am avut acces doar la versiunea proiectelor de legi ale învățământului difuzată de stiripesurese.ro – care a venit pentru noi cu două vești. Una bună și una rea. Începem cu vestea bună. Vestea bună este aceea că în varianta evocată a proiectului legii învățământului preuniversitar apare, de această dată, o secțiune distinctă dedicată învățământului preuniversitar vocațional pedagogic. Și nu numai că apare, dar în bună măsură ea este exact așa cum am scris-o și am trimis-o noi ministerului în perioada în care proiectele de legi Cîmpeanu erau în dezbatere publică (iulie-august 2022). Plus că secțiunii trimise de noi, secțiune dedicată învățământului liceal vocațional pedagogic, i se atribuie în această variantă de proiect și gloriosul număr 10.

Numai că, și de această dată, propunerea noastră a fost acceptată cu o excepție. Iarăși una fundamentală. Și aici începe vestea rea, anume că la Art. 52, alin. (2) se prevede că:

”(2) Unitățile de învățământ în care se organizează învățământ pedagogic preuniversitar sunt unități de învățământ liceal care au capacitatea de a organiza procesul de predare-învățare-evaluare și practica pedagogică pentru specializările din cadrul filierei vocaționale: **educator-puericultor, instructor de educație extrașcolară**” (s.n., M.B.).

Așadar, de la art. 52, (2) lipsește specializarea tradițională a liceelor pedagogice, anume aceea de învățător-educatoare, deși specializarea educator/ educatoare este menționată două rânduri mai jos, la alineatul 3, plus că la acest alineat apare și o specializare nouă, aceea de *educator pentru educație timpurie*, specializare care nu se mai regăsește nicăieri în cuprinsul proiectului de lege discutat aici, deși ar trebui să se regăsească obligatoriu la art. 160, unde se vorbește despre funcțiile didactice în învățământul preuniversitar. Se afirmă (e drept, prin omisiune) posibilitatea de a nu mai avea specializarea de învățător, dar la art. 171 (1) b) apare, totuși, învățătorul alături de profesorul pentru primar și preprimar licențiat prin specializarea pedagogia învățământului preprimar și primar (PIPP). Greu de citit și de înțeles aceste articole, fie redundante, fie singulare ale acestui proiect de lege!!!. Aceasta, în condițiile în care, se știe, jocul de-a uite-nu-e nu este recomandat în proiecte de legi, cu atât mai mult în proiecte de legi ale educației.

Pentru a încerca o clarificare, Asociația Națională a Colegiilor și Liceelor Pedagogice (ANCLP) a organizat și desfășurat în zilele de 27 și 28 ianuarie a.c. la Universitatea de Vest din Timișoara, împreună cu reprezentanți ai conducerii Ministerului Educației, ai universităților de prestigiu din țară, ai Parlamentului României, ai asociațiilor de părinți, cu participarea a 44 de reprezentanți ai conducerilor liceelor și colegiilor pedagogice din țară și a 55 de delegați ai cadrelor didactice din liceele și colegiile pedagogice membre ale ANCLP din România, Conferința Națională cu tema *Locul și rolul liceelor pedagogice în profesionalizarea carierei didactice și în dezvoltarea educației timpurii în România (O analiză din perspectiva relației educație timpurie – învățământ primar-liceu pedagogic-universitate-beneficiari)*.

Conferința a dezbătut rolul și locul liceelor și colegiilor pedagogice în profesionalizarea carierei didactice și în dezvoltarea educației timpurii în România, încercând să răspundă, în principal, următoarelor întrebări:

- Ce reprezintă acum liceele și colegiile pedagogice pentru învățământul românesc?
- Dacă nu cumva acestea sunt desuete/depășite?
- Ce oferă și ce ar putea oferi ele ca plusvaloare azi?
- Care este relația învățământ preuniversitar pedagogic-învățământ universitar pedagogic?
- Ce s-ar putea întâmpla dacă ar fi desființate, lăsându-se întreaga formare în sarcina învățământului superior?

- Dar dacă ar dispărea specializarea învățător-educatoare, specializarea tradițională a acestor licee?
- Și dacă nu s-ar schimba nimic?

Nu știm să se fi pus public aceste întrebări și, cu atât mai puțin, să se fi răspuns pertinent și expert la ele, în baza unor cercetări serioase și profesioniste în acest sens.

Că absolvenții majorității liceelor și colegiilor pedagogice din țară se bucură de aprecieri unanime și că sunt căutați, cu deosebire de școlile primare și de grădinițele particulare, se cunoaște, pregătirea lor foarte bună fiind recunoscută fără ezitare, inclusiv de către facultățile de științe ale educației de la cele mai prestigioase universități din țară.

Că vremurile s-au schimbat și că este nevoie de pregătire universitară pentru învățători și educatoare iarăși se înțelege și se recunoaște, majoritatea absolvenților de licee și colegii pedagogice urmând, de altfel, fără a fi obligați de vreo lege sau de vreun regulament, cursurile universitare. Și atunci de ce ar trebui să lipsească specializarea tradițională a acestor licee din actualele proiecte de legi ale educației? Să însemne oare acest lucru că se renunță la specializarea timpurie prin liceele și colegiile pedagogice sau, dimpotrivă, că liceele și colegiile pedagogice ar trebui consolidate, valorificându-se punctele lor forte, practica pedagogică îndeosebi?! Că ar trebui păstrate, chiar cu prețul unor condiționări, despre care s-a vorbit în panelul și în atelierelor interactive ale conferinței de la Timișoara, precum și în Rezoluția conferinței, concluzionându-se că există o îngrijorare reală și reacții publice semnificative privind viitorul acestor licee, România putând deveni astfel în viitorul apropiat o țară fără învățători. Și, într-un viitor nu prea îndepărtat, o țară fără viitor.

Prof. dr. MIRCEA BERTEA,

Expert în educație, președinte al Asociației Naționale a Colegiilor și Liceelor Pedagogice din România (ANCLP), membru al Centrului Internațional de Cercetări și Studii Transdisciplinare Paris